

Notat om specialpædagogisk bistand samt andre veje til at skabe den ikke-ekskluderende skole

Indledning

Nærværende analyse er en del af kommunens turnusanalyse på skoleområdet. Denne analyse vedrører indsatsområdet under struktur og organiseringsdelen; "nærmere analyse af specialpædagogisk bistand samt andre veje til at skabe den ikke-ekskluderende skole".

Indsatsområdet udspringer af et behov for at analysere den specialpædagogiske indsats nærmere samt at finde nye veje til at udnytte ressourcerne bedre og understøtte almenskolen mere hensigtsmæssigt. Desuden identificerede foranalysen et behov for at udvikle en mere optimal organisatorisk ramme omkring snitflader mellem special-almenskolen.

Proces

Analysen er blevet til i en proces med en bred drøftelse på en workshop den 9. april for skoleledere, hvor bl.a. trivsel, nærhed og inklusion i en ny skolestruktur var et tema samt på en workshop den 6. maj med bred leder- og medarbejderdeltagelse fra almenskolerne med specialklasserækker, SFO'er, heldagsskolerne, AKT-lærere, PPR-medarbejdere, specialpædagogiske konsulenter og repræsentanter fra faglige organisationer, hvor temaet var nye veje til den inkluderende skole. Der har været bred opbakning til processen, og det at sætte fokus på kvalitet, udvikling og inklusion i specialundervisningen.

Hvad er det vi har i dag af tilbud og udfordringer?

Elever, der har behov for specialpædagogisk bistand af vidtgående art skal visiteres til en foranstaltning. Foranstaltninger indenfor specialpædagogisk bistand af vidtgående art tilbydes udenfor almenskolen, dvs. segregeret på heldagsskoler og specialklasserækker. I Slagelse Kommune er foranstaltningerne opdelt i tre typer:

- Funktionsklasser – Stillinge Skole A-klassen, Storebæltskolen, Nørrevangsskolens puljeklasse og funktionsklasse, Nymarkskolens satellitklasse og Marievangsskolen sprog børnehaveklasse
- Specialklasser - Nørrevangsskolen, Vemmelev Skole, Eggeslevmagle Skole og Kirkeskovskolen
- Adfærdsklasser og heldagsskoler – Attekærsgaard Heldagsskole, Bjælden, Havrebjerg Heldagsskole, Broskolen - Broholdet, Projektklasse Baggesensskolen, Præstevangen, Eventen og Skiftesporet

Foranalysen har vist, at der er følgende udfordringer for specialundervisningen og specialpædagogisk bistand:

- Markant højere andel af elever, der får specialundervisning eller specialpædagogisk bistand end landsgennemsnittet
- Markant større udgifter til specialpædagogisk bistand end sammenligningskommunerne
- En stor gruppe af elever, der er i specialtilbud, hvor Slagelse Kommune ikke er driftsherre, hvilket vanskeliggør sikring af indhold og kvalitet i foranstaltningen
- Beslutningskompetence og budgetansvar følges ikke ad i tilstrækkeligt omfang
- Manglende incitamentsstruktur til almenskolerne for at understøtte inkluderende læringsmiljøer

- De specialpædagogiske kompetencer samt miljøer er ikke stærke nok bl.a. grundet den spredte organisering

Det er på den baggrund, at analysens forskellige elementer til fremtidens organisering skal ses.

Resultatet fra workshopen

Workshopen den 6. maj havde fokus på fremtidens indhold og organisering af specialundervisningen og specialpædagogisk bistand, hvor deltagerne kom med bud på indhold og kvalitet i tilbuddene, organiseringen og de nødvendige kompetencer. Resultatet af workshopen var en række bidrag til bedre ressourcudnyttelse, bedre vidensdeling og kompetenceudvikling, bedre organisatorisk ramme både internt på alment skolerne og i det tværfaglige samarbejde samt forslag til bedre kvalitet i de fremtidige tilbud.

Ønskerne fra workshopen er:

- Gennemsigtig budgettodelingsmodel til specialundervisning og specialpædagogisk bistand, der fremmer en hensigtsmæssig økonomistyring og de pædagogiske målsætninger
- Sikre alment skolerne adgang til specialviden om specialundervisning
- Sikre at alment skolerne opkvalificeres i forhold til specialundervisning og specialpædagogisk bistand
- Hurtig lokal indsats på skolerne via større decentralt råderum for at kunne iværksætte lokale handlinger
- Sikre systematisk kompetenceopbygning og målrettet brug af inkluderende arbejdsformer
- Sikre faglige miljøer, hvor både elever og medarbejdere kan sikres udvikling
- Fokus på det tværfaglige samarbejde og udnyttelse af eksisterende viden herunder den socialfaglige viden
- Revurdering af tilbudsviften herunder sikre specialskoler og -tilbud i tæt tilknytning til alment skolen

Ovenstående ønsker er medtaget i udarbejdelsen af analysen.

Forskningen

I forbindelse med udarbejdelsen af analysen af organiseringen af specialundervisning og specialpædagogisk bistand er der taget udgangspunkt i anbefalingerne fra forskningen på området samt i oplæg fra KL og Regeringen.¹

Analysen bygger på følgende anbefalinger fra forskningen:

- Udgangspunktet er, at skolens elever skal kunne inkluderes i den almindelige undervisning og at sikre, at specialundervisning gives til de børn, der har et reelt behov
- Udvikling af inkluderende læringsmiljøer, der øger læringsudbyttet hos eleverne

---

¹ Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand – Perspektiver på den rummelige folkeskole 2007, Danmarks Evalueringsinstitut - Visitationsprocessen til vidtgående specialundervisning - kommunernes ansvar efter kommunalreformen 2009, Danmarks Evalueringsinstitut - Specialundervisningens effekt - elevernes uddannelsesforløb efter folkeskolen 2009, AKF - Effekter af specialundervisning 2009, DPU - Nysyn i folkeskolen", KL, maj 2010 - "Specialundervisning i folkeskolen – veje til en bedre organisering og styring", Finansministeriet, Undervisningsministeriet og KL, juni 2010 - Fremtidens folkeskole – en af verdens bedste, Skolens Rejsehold, juni 2010

- At budgetsystemer og styringsmodeller på specialundervisningsområdet understøtter inklusion
- Udvikling af de nødvendige kompetencer på skolerne for eksempel ved efteruddannelse og systematisk samarbejde mellem almen skolen og specialskoler
- Styrkelse af kompetencerne og de faglige miljøer omkring specialundervisning og specialpædagogisk bistand både i forhold til fysisk placering og netværk
- Udnyttelse af eksisterende viden om, hvordan der skabes bedre resultater i den daglige pædagogiske praksis
- Fokus på helheden for eleven og færre afbrudte skoleforløb
- Fokus på bedre fagligt og socialt udbytte af undervisningen for eleverne

Formålet med en ny organisering

Formålet med at sætte fokus på specialundervisning og specialpædagogisk bistand er at skabe de bedst mulige vilkår og målrettede tilbud til alle elever i Slagelse Kommune, der i kortere eller længere perioder i deres liv har brug for et særligt tilbud eller en målrettet støtte med afsæt i Børne- og Ungepolitikken.

Formålet med at ændre den nuværende organisering er at understøtte følgende:

- At inklusionen på skolen styrkes gennem flere handlemuligheder
- At eleverne i størst muligt omfang sikres et individuelt tilrettelagt tilbud i nærmiljøet med adgang til de sociale fællesskaber
- At ressourcerne udnyttes så fleksibelt som muligt i relation til elevens støttebehov
- At den faglige og pædagogiske udvikling og nytænkning på skolen styrkes
- At indstillingen af elever til specialklasser og specialskoler kobles med et økonomisk ansvar
- At flere kan drage nytte af de faglige ressourcer, der er til rådighed i skolen
- At skabe rammer for at udvikle den faglige viden på det specialpædagogiske område
- At bidrage til at øge kvaliteten i specialundervisningen og den specialpædagogiske bistand i både specialtilbuddene og almenskolerne

Målet for den nye organisering er en mere inkluderende skole, hvor antallet af børn, der får specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand skal ned på landsgennemsnittet.

Den inkluderende skole er kendetegnet ved åbne og udviklingsorienterede miljøer, hvor alle børn og unge oplever sig som aktive deltagere i fællesskabet. Målet er at alle børn og unge skal ses, anerkendes og værdsættes som de unikke personer de er, og dermed sikres faglig, personlig og social udvikling. I den inkluderende skole har alle elever ret til at gå i skole med deres kammerater i det nærmiljø, hvor de bor. Denne ret har eleven uanset om det af den ene eller den anden grund ikke er i stand til at modtage almenundervisning.

Kompetencecenter

Med afsætning i forskningens anbefalinger og resultaterne fra workshoppen, så er det afgørende, at den specialpædagogiske viden bliver styrket for, at de rette forløb for eleverne kan igangsættes. Dette skal ske ved at udnytte den ekspertise, der findes på heldagsskolerne i den pædagogiske praksis på almenskolerne. Det betyder, at heldagsskolerne omlægges til kompetencecentre, dvs. som afdelinger der underviser eleverne samt rådgiver og vejleder almenskolerne om særlige typer af pædagogiske problemstillinger.

Almenskolerne skal have tilført specialpædagogiske kompetencer fra heldagsskolerne i forbindelse med omlægningen, så der skabes en langt bedre sammenhæng mellem specialpædagogikken og den almindelige undervisning.

Kompetencecentrenes målgrupper og tilbud

Kompetencecentrene vil have to hovedopgaver, der består af undervisning af elever med specifikke indlæringsvanskeligheder samt rådgivning og vejledning til almenskolerne omkring specialundervisning og specialpædagogisk bistand.

Kompetencecentrene vil have følgende målgruppe:

- Elever med specifikke indlæringsvanskeligheder – tilbuddet er for normalt begavede elever med specifikke vanskeligheder med deraf afledte indlæringsvanskeligheder. Elevgruppen omfatter også elever med sociale og emotionelle vanskeligheder.

Kompetencecentrene forventes ved etablering at have en målgruppe på omkring 140 elever.² På sigt vil antallet af elever reduceres. Der tilføres derved over en årrække flere vidensressourcer og kompetencer, som stiller almen skolen og teamene endnu stærkere i det forebyggende og inkluderende arbejde.

Kompetencecentrenes anden hovedopgave er rådgivning og vejledning til almenskolerne. Derfor skal kompetencecentrene arbejde i feltet mellem praksiserfaring og ny forskningsbaseret viden. Kompetencecentrene skal formidle eksisterende og ny viden til almenskolerne.

Organisering og struktur

Organiseringen af specialundervisningen og specialpædagogisk bistand etableres omkring fire kompetencecentre, hvor alle almen skoler i området tilknyttes et kompetencecenter, hvor de kan hente råd og vejledning.

- Kompetencecenter i Korsørområdet
- Kompetencecenter i Skælskørområdet
- Kompetencecenter i Slagelseområdet
- Kompetencecenter Storebæltsskolen

Placeringen i de tre områder er for at sikre, at de nødvendige tilbud er i nærmiljøet og sikre et tæt samspil med almen skolerne, der er koblet op på centrene. De eksisterende heldagsskoler (Attekærgård, Præstevangen, Havrebjerg, Bjælden) omlægges, og eleverne overføres til de nye kompetencecentre. Storebæltsskolen vil blive kompetencecenter i forhold til målgruppen elever med generelle indlæringsvanskeligheder begrundet i udviklingshæmning. Skolen omfatter undervisningsforløbet fra børnehaveklasse til 10. klasse.

Kompetencecentrene etableres som en afdeling til en eksisterende almen skole for netop at understøtte elevernes fortsatte deltagelse i almen undervisningen og vidensdelingen mellem

---

² I de eksisterende heldagsskoler Attekærgård/Præstevangen, Havrebjerg/Bjælden og Broskolen er der 90 pladser i 2010. Afhængig af samarbejdsfladen mellem kompetencecentrene og specialklasserækkerne samt skolestrukturen, så vurderes det, at målgruppen vil udgøre omkring 140 børn. Storebæltsskolen er som kompetencecenter ikke indeholdt i dette antal.

kompetencecentre og alment skolerne. Storebæltsskolen vil fortsætte som en selvstændig skole. Der vil være en afdelingsleder for kompetencecentret, der vil indgå i alment skolens ledelsesteam.

Kompetencecentre skal have undervisningstilbud til børn og unge fra 1. til 9. klasse. Kompetencecentre er ansvarlige for etablering af tilbud før og efter undervisningen. Det kan ske ved benyttelse af eksisterende SFO-tilbud, etablering af nyt tilbud samt samarbejde og brobygning i forhold til eksisterende klubtilbud. Eleverne skal kunne få et tilbud fra kl. 7.30 til 16.

Specialklasser

I forbindelse med etableringen af kompetencecentre vil der blive udarbejdet oplæg til, hvordan de eksisterende specialklasserækker på Dalmose Centralskole, Nørrevangsskolen, Vemmelev Skole, Kirkeskovskolen, Eggeslevmagle Skole og Stillinge Skole A-klassen skal placeres samt hvilken samarbejdsrelation til kompetencecentre, som er mest hensigtsmæssig.

Målgruppen for disse specialklasserækker er elever med generelle indlæringsvanskeligheder, hvor den almindelige undervisningsdifferentiering i alment skolen ikke dækker elevens behov for særligt tilrettelagt undervisning.

Medarbejderne i kompetencecentre

Medarbejderne fra heldagsskolerne skal fremover være en del af alment skolen, så de kan bidrage til en god integration af de elever, der tidligere er udskilt til eksterne specialundervisningsforløb.

Opbygningen af de nye kompetencecentre stiller nye og udfordrende krav til både kompetencecentres og alment skolernes ledelser og medarbejdere, ligesom det stiller krav om et udbygget og intensiveret samarbejde med skolens centrale samarbejdspartnere: kompetencecentre, specialpædagogiske konsulenter, PPR og de tværfaglige fora. Opbygningen af kompetencecentre kræver kompetenceudvikling og efteruddannelse både af medarbejderen i kompetencecentre og i alment skolen for, at undervisningen kan tilrettelægges ud fra målet om en mere inkluderende skole.

Kompetencecentre kan bemannes med følgende faggrupper: pædagoger med kompetencer indenfor specialpædagogik, lærere med kompetencer indenfor specialpædagogik samt AKT og undervisningsassistenter. Herudover får kompetencecentre tilknyttet ekspertise fra specialpædagogiske konsulenter og psykologer med særlige kompetencer inden for kompetencecentres målgrupper.

I tillæg til disse faggrupper så eksisterer der en række andre samarbejdspartnere fx socialrådgivere, sundhedsplejen og SSP. Samarbejdet mellem alment skolerne, kompetencecentre og disse faggrupper skal styrkes, og her vil handleguiden, der er rammen om det tværfaglige samarbejde være et centralt element.

Delkonklusion

Både analyserne i Slagelse Kommune og den eksisterende viden om, hvad der virker i forhold til organisering af specialundervisning viser, at området har et behov for en anderledes organisering og indhold i undervisningen for at kunne leve op til de faglige målsætninger, der sættes for eleverne. Målet er den inkluderende skole, så de elever, som i dag modtager specialundervisning

uden for alment skolen, i stedet modtager undervisning i tilknytning til alment skolen. Forskningen viser, at dette giver de bedste resultater for eleverne både her og nu og på længere sigt i forbindelse med ungdomsuddannelsesforløb. Derfor anbefales det, at de eksisterende heldagsskoler omlægges til kompetencecentre med placering i Skælskør, Korsør og Slagelse. Centrene vil have to hovedopgaver: Undervisning af elever med specifikke indlæringsvanskeligheder samt rådgivning og vejledning til alment skolerne omkring specialundervisning og specialpædagogisk bistand. Denne omlægning anbefales gennemført i faser over en årrække for at sikre, at de nødvendige specialpædagogiske kompetencer er opbygget.